



atlas chwastów

Adam
Paradowski



Spis treści

Przedmowa	9	■ Kurzyśląd polny	80
Budowa morfologiczna roślin	10	■ Lnica pospolita	82
Budowa morfologiczna siewki	12	■ Lulek czarny	84
Budowa morfologiczna kwiatu	12	■ Mak polny	86
Nasada liścia jednoliściennych	14	■ Marchew zwyczajna	88
■ Babka lancetowata	16	■ Maruna nadmorska bezwonna	90
■ Babka średnia	18	■ Mięta polna	92
■ Babka zwyczajna	20	■ Miłek szkarłatny	94
■ Barszcz zwyczajny	22	■ Miotła zbożowa	96
■ Bieluń dziędzierzawa	24	■ Mlecz polny	98
■ Blekot pospolity	26	■ Mlecz zwyczajny	100
■ Bniec biały	28	■ Mniszek pospolity	102
■ Bodziszek drobny	30	■ Mysiurek drobny	104
■ Bylica pospolita	32	■ Nawłóć pospolita	106
■ Chaber bławatek	36	■ Niezapominajka polna	108
■ Chwastnica jednostronna	38	■ Ogórecznik lekarski	110
■ Cykorія podróżnik	40	■ Ostrożeń polny	112
■ Czyściec błotny	42	■ Ostróżeczka polna	114
■ Dymnica pospolita	44	■ Owies głuchy	116
■ Farbownik polny	46	■ Palusznik nitkowaty	118
■ Fiołek polny	48	■ Perz właściwy	122
■ Fiołek trójbarwny	50	■ Pępawa dachowa	124
■ Glistnik jaskółcze ziele	52	■ Pięciornik gęsi	126
■ Gorczyca polna	54	■ Podagrycznik pospolity	128
■ Gwiazdnica pospolita	56	■ Podbiał pospolity	130
■ Iglica pospolita	58	■ Pokrzywa zwyczajna	132
■ Jaskier polny	60	■ Pokrzywa żegawka	134
■ Jasnota purpurowa	62	■ Portulaka pospolita	136
■ Jasnota różowa	64	■ Powój polny	138
■ Kąkol polny	66	■ Poziewnik szorstki	140
■ Kielisznik zarosłowy	68	■ Przetacznik ożankowy	142
■ Komosa biała	72	■ Przetacznik perski	144
■ Komosa wielonasienna	74	■ Przetacznik polny	146
■ Konyza kanadyjska	76	■ Przymiotno kanadyjskie	76
■ Krwawnik pospolity	78	■ Przytulia czepna	148
■ Krzywoszyj polny	46	■ Psianka czarna	150
		■ Pszonak drobnokwiatowy	152
		■ Rdest kolankowy	158

■ Rdest plamisty	154	■ Włośnica sina	198
■ Rdest powojowy	160	■ Włośnica zielona	200
■ Rdest ptasi	156	■ Wyczyniec polny	202
■ Rdest szczawiolistny typowy	158	■ Wyka czteronasienna	204
■ Rdestówka powojowata	160	■ Wyka ptasia	206
■ Rumianek bezpromieniowy	162	■ Zaślaz pospolity	208
■ Rumianek pospolity	164	■ Żółtlica drobnokwiatowa	210
■ Rzepicha leśna	166	■ Życica trwała	212
■ Rzodkiew świrzepa	168		
■ Skrzyp polny	170	Kształt blaszki liściowej	214
■ Sporek polny	172	Typy unerwienia liścia	216
■ Starzec zwyczajny	174	Typy ułożenia liści	217
■ Stulicha psia	176	Typy kwiatostanów	217
■ Szarłat szorstki	178	Typy owoców	221
■ Szarota błotna	180		
■ Szczaw kędzierzawy	182	Słowniczek	222
■ Szczawik żółty	184	Literatura	229
■ Szczwół plamisty	186	Indeks nazw łacińskich	230
■ Śláz zaniedbany	188		
■ Tasznik pospolity	190		
■ Tobołki polne	192		
■ Wiechlina roczna	194		
■ Wilczomlec obrotny	196		
		Reklamy 3, 5, 7, 8, 11, 13, 15, 27, 34, 35, 55, 70, 71,	
		97, 115, 120, 121, 165, 165, 215, 219, 232	

■ roślina dwuliścienna

■ roślina jedliścienna

Przedmowa

„Atlas chwastów” znajdujący się w Państwa rękach to kolejna edycja, uzupełniona, popularnej publikacji, której pierwszy nakład już się wyczerpał. Książka ta nie jest kluczem do oznaczania chwastów wymagającym żmudnego porównywania i zestawiania cech. Moim celem podczas jej przygotowywania było natomiast, aby Czytelnik na podstawie zgromadzonych opisów mógł z łatwością rozróżnić chwasty na polu, łące, w ogrodzie. Zebrałem w niej informacje dotyczące podstawowych cech oraz czynników obejmujących występowanie (pod względem geograficznym i środowiskowym) chwastów w uprawach różnych gatunków roślin.

Książka ta ułatwi rozpoznanie rośliny już w fazie siewki — jest to dość trudna umiejętność, ale coraz częściej wymagana przy nowoczesnej ochronie roślin uprawnych, zwłaszcza przy integrowanej ochronie roślin. Znajdują się w niej również zdjęcia nasion, na których podstawie można rozpoznać chwast, a umiejętność ta jest niezwykle wskazana w zakładach zbożowych do oceny czystości ziarna i jego bezpieczeństwa. Nasiona chwastów bywają bowiem trujące i ich obecność w ziarnie zbóż jest niedopuszczalna. Podałem też dane dotyczące np. liczby nasion produkowanych przez jedną roślinę, ich żywotności, warunków kiełkowania itp. Cechy starszych chwastów ująłem w kilku punktach, co umożliwi rozpoznanie rośliny w zaawansowanych fazach wzrostu i rozwoju.

Książka jest kierowana głównie do praktyków — rolników, w tym ogrodników, dlatego też nieco miejsca poświęciłem szkodliwości chwastów, określając stopień ich konkurencyjności w stosunku do poszczególnych upraw. Całość uzupełniona słownikiem terminów botanicznych ilustrowanym rysunkami oraz indeksem łacińskich nazw chwastów będzie przydatna również dla profesjonalnych doradców, pracowników Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, a także studentów i uczniów szkół rolniczych.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej książki — autorom zdjęć oraz sugerującym różne rozwiązania, aby dorobek lat mojej pracy (obserwacji nad chwastami w uprawach rolniczych) przybrał tę formę.

Autor

Jasnota różowa

Lamium amplexicaule L.

Rodzina: jasnotowate (Lamiaceae; d. wargowe Labiatae)

Roślina jara, zimująca, wschodzi wiosną i jesienią, osiąga wysokość 15–30 cm. Pospolita, występuje na całym niżu i w niższych partiach górskich, najbujniej rośnie na rędzinach oraz glebach gliniastych i piaszczysto-gliniastych, według różnych źródeł uważana za lubiącą gleby wapienne, według innych wręcz odwrotnie, spotykana na stanowiskach lekko przesuszonych. Chwast ruderalny i segetalny.

Siewka. Hypokotyl cienki, walcowaty, tuż przy liścieniach zabarwiony na ciemnoczerwono, wys. 10–15 mm. Liścienie szerokoowalne, dł. 5–7 mm i szer. 4–5 mm, na szczycie szerokozaokrąglone, z drobnym wcięciem, natomiast w nasadzie głęboko, wyraźnie wycięte, osadzone na ogonkach dł. 5–8 mm. Epikotyl wys. 3–6 mm. Pierwsze liście naprzeciwległe, okrągłojajowate, na szczycie zaokrąglone, z obu stron z 2 lub 3 tępymi ząbkami, na brzegach pojedyncze, krótkie włoski, również na ogonku, nerwacja pierzasta, na dolnej stronie wyraźny nerw główny i nieco słabiej widoczne nerwy boczne. Kolejne liście bardzo podobne.

Łodyga i liście. Łodyga 4-kanciasta, naga, jedynie w górce krótko owłosiona, rozesłana lub się podnosząca (fot. 1). Liście parami naprzeciwległe, dolne — drobne, w zarysie okrągłe, sercowate, wyraźnie karbowane, wyżej położone — nerkowate, wcinano-karbowane, czasami 3-klapowe, najwyższe — siedzące (fot. 2), obejmujące łodygę.

Kwiaty. Skupione w kątach liści, w nibyokółkach, po 6–10 szt. Kwiaty wargowe dł. 2 cm, jasno- lub ciemnopurpurowe; rurka korony cienka, prosta, do 3 razy dłuższa od owłosionego kielicha; wewnątrz bez pierścienia włosków, dolna warga z każdej strony z ząbkami. Roślina owadopylna, ma także kwiaty klejstogamiczne. Kwitnienie IV (V)–X (XI).

Nasiona. Owocem jest rozłupnia odwrotnie jajowata, jasnoszara, z białymi brodawkami, nieduża — dł. 1,8–2,4 mm, szer. 1,8–3 mm i gr. 0,75 mm, rozpada

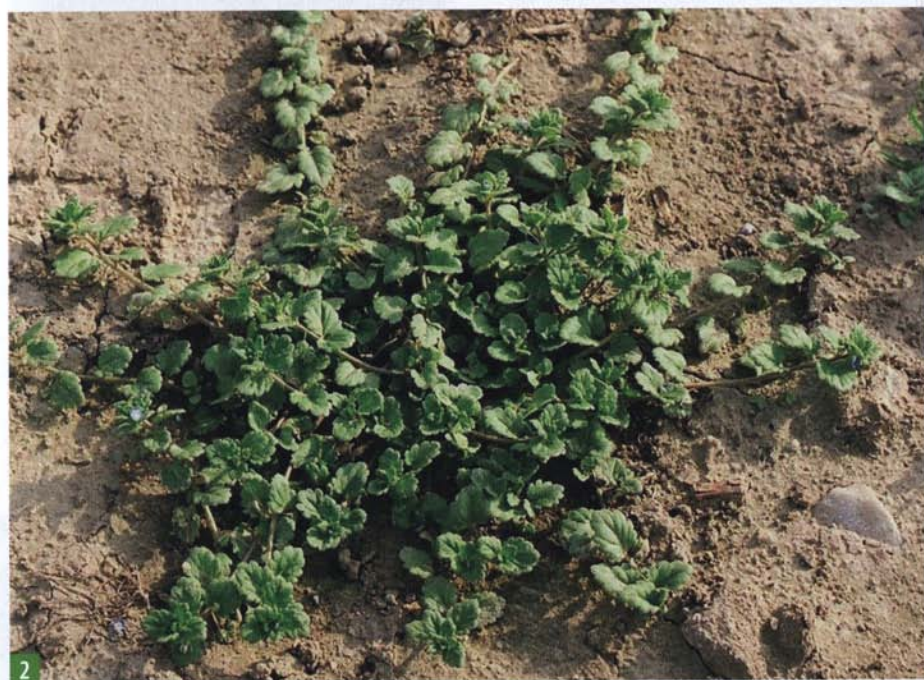
się na cztery rozłupki. Nasiona rozsiewane przez mrówki — mają elajosomy. Jedna roślina wydaje średnio 200 nasion, a wahania wynoszą 50–300 szt. Długo utrzymują żywotność.

Korzeń. Sięga głęboko w glebę.

Cechy charakterystyczne. Cechą charakterystyczną tego rodzaju jest czworokątna w przekroju łodyga. Jasnotę różową najłatwiej pomylić (przed kwitnieniem) z jasnotą purpurową (*Lamium purpureum*). Jasnota różowa ma górne liście siedzące, obejmujące łodygę, u jasnoty purpurowej wszystkie liście mają ogonki.

Szkodliwość. Uciążliwy chwast występujący prawie we wszystkich uprawach jednorocznych i wieloletnich.

Fakty i mity. Spotykane nazwy to: jasnota otulona, ziele maciczne, nazwa rodzajowa od gr. *lamos* — paszcza, w nawiązaniu do kształtu korony, wg niektórych źródeł od łac. *lamia* — potwór — odpowiednik gr. *Lamia*, czyli imienia „potwora morskiego pożerającego ludzi”. Nazwa gatunkowa z łaciny „obejmuje” nawiązuje do górnych liści obejmujących łodygę. Ziele jasnoty różowej zawiera flawonoidy, kwasy organiczne, saponiny, śluz, związki irydoidowe (hypolamiid, lamiid, lamiozyd); ma bliżej niezbadane właściwości trujące i to tylko w przypadku spożycia bardzo dużej (praktycznie niemożliwej) ilości zielonej masy, stwierdzone są przypadki zatrucia koni, znane są również toksyczne działania jasnoty różowej zawleczonej do Australii.





ADENGO

Wygodniej być nie może

Błyskawicznie się przekonasz

Nowy herbicyd

w uprawie kukurydzy:

skuteczny

» zwalcza 85 gatunków chwastów
jedno- i dwuliściennych

elastyczny

» może być stosowany przed-
i powschodowo, do momentu
pojawienia się 2 liści kukurydzy

wygodny

» wystarczy niska dawka i jeden
zabieg w sezonie
» działa długo po zastosowaniu



150 Years
Science For A Better Life



Ze środków ochrony roślin należy korzystać z zachowaniem bezpieczeństwa. Przed każdym użyciem przeczytaj informacje zamieszczone w etykiecie i informacje dotyczące produktu. Zwróć uwagę na zwroty wskazujące na rodzaj zagrożenia oraz przestrzegaj zaleceń i zaleczanych środków bezpieczeństwa.